

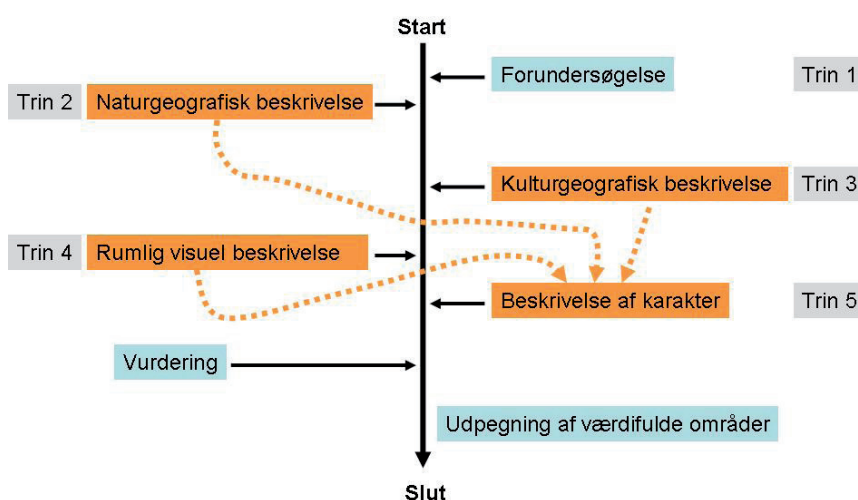

Landskabskaraktermetoden og kommunerne

Seks sydjyske kommuner, By- og Landskabsstyrelsen, KL samt Skov og Landskab har i 2010 gennemført et projekt med henblik på en videreudvikling og tilpasning af landskabskaraktermetoden. Målet var at tilpasse metoden til kommunernes behov og at gøre den mere operationel og overskuelig. Dette videnblad er det første af fire, der redegør for resultaterne fra projektet.

Landskabskaraktermetoden (LKM) er blevet udførligt beskrevet i forbindelse med en vejledning fra Miljøministeriet i 2007. Ministeriet udsendte også et 'Apropos' om landskabskaraktermetoden og byudvikling i 2008. Materialet var derfor klar til kommunerne i forbindelse med kommuneplanlægningen efter kommunalreformen i 2007.

Metoden er dog ikke blevet anvendt i det forventede omfang frem til i dag. En gennemgang af kommuneplanerne fra 2009 viser, at mange kommuner valgte at videreføre amternes udpegninger i det åbne land. Oftest blev der derfor ikke gennemført en kommunalt dækkende landskabsanalyse i forbindelse med den første kommuneplan i 2009. Men i forbindelse med den kommende planperiode har en del kommuner givet udtryk for et ønske om justering af visse af amternes udpegninger. Ønsket om at anvende en velbeskrevet metode til landskabsanalyse i forbindelse med planlægning og forvaltning af det åbne land er derfor stigende. KL, By- og Landskabsstyrelsen samt de seks kommuner: Kolding, Vejen, Esbjerg, Hader-

Det nye interaktive processkema medvirker til at strukturere arbejdsprocessen og muliggør, at det er lettere at springe til og fra analysen. De forskellige delbeskrivelser i dokumentet samles til sidst og udgør den endelige beskrivelse af landskabskarakteren.

slev, Åbenrå og Sønderborg tog derfor initiativ til et udvidet kursus i LKM. Kurset skulle også fokusere på en tilpasning af metoden til kommunernes aktuelle behov. Dette kursus er blevet gennemført som to tredages workshops, der kombinerede øvelser i LKM med besigtigelser i et fælles værktødsområde. Kommunernes GIS-medarbejdere deltog på den første workshop, hvilket var befordrende for koordinering og opgavefordeling internt i kommunerne. Efterfølgende har kommunerne arbejdet videre i deres egne udvalgte områder i hjemkommunerne med bistand fra Skov og Landskab.

Videreudvikling af metoden

En af intentionerne med kursusforløbet var at tilpasse og videreudvikle metoden således, at den blev yderligere målrettet kommunernes aktuel-

le behov. Det var derfor vigtigt at tilpasse den til kommunernes arbejdsproces, som stiller nogle specielle krav og indeholder udfordringer. Ud over at kunne anvendes på det overordnede kommunale niveau til udpegningen af værdifulde landskaber og byudvikling, skal metoden også kunne benyttes i forbindelse med enkeltsagsbehandling af f.eks. biogasanlæg og landbrugsbygninger.

I forbindelse med gennemførelsen af kurset blev det klart, at det ofte var et problem for planlæggerne i kommunerne at få tilstrækkelig tid til at foretage landskabsanalysen i et samlet forløb. Dette vanskeliggjorde i høj grad gennemførelsen af LKM. Som metoden er beskrevet i vejledningen er det en stor fordel, at gennemføre den i en sammenhængende proces. Det blev derfor et vigtigt

element i videreudviklingen, at metoden skulle kunne nedbrydes i del-elementer, som kunne gennemføres etapevis. Dette blev imødekommet igennem en udvikling af registreringsskemaet, som er blevet nyudviklet til et processkema i et interaktivt pdf-format. Skemaet var tidligere tiltænkt en anvendelse i forbindelse med feltarbejdet, men anvendes nu som det bærende element i forbindelse med hele analysen, hvilket indebærer at det både anvendes ved skrivebordet og i felten. Skemaet har også vist sig at være meget anvendeligt i forbindelse med enkeltsagsbehandling, f.eks. i forbindelse med nye landbrugsbygninger. Erfaringerne har vist, at det nye skema medvirker til at strukturere arbejdsprocessen, hvilket fremmer den efterfølgende formidling og sagsbehandling. Ændringen og udviklingen af skemaet er sket på foranledning af kommunerne og dette afrapporteres i Videnblad 9.4-24.

Tværkommunalt samarbejde

I forbindelse med projektet viste det sig, at den tilpassede metode på flere måder var befordrende for det tværkommunale samarbejde. Ofte går et landskabskarakterområde på tværs af kommunegrænserne. Samarbejdet langs Kongeåen viste, at kommunerne havde fordele af at arbejde med metoden i fællesskab. Disse erfaringer videregives i Videnblad 9.4-23.

Manualen "Hjælpen er nær"

Med sine 170 sider er "Vejledning om landskabet i kommuneplanlægningen" en omfattende manual og har præg af også at være lærebog.

Projektet viste, at der også var behov for mere håndterbart materiale. Dette skulle være specielt målrettet de spørgsmål, som specielt opstår i forbindelse med feltarbejdet. Vejen og Esbjerg kommune har derfor i fællesskab udarbejdet en "feltvejledning", der indeholder de vigtigste informationer, som man har behov for i forbindelse med feltarbejdet. Den nye feltvejledning har fået navnet "Hjælpen er nær" og indeholder forskellige hjælpeskemaer, udvalgte afsnit fra vejledningen og nye noter, der understøtter LKM arbejdet. Feltvejledningen erstatter ikke den oprindelige vejledning, men den er kortere og indeholder kun det helt centrale.

Nye data

Geografiske informationssystemer og digitale data var et vigtigt element i metoden, da den blev udviklet. Siden 2007 er der dog sket fortløbende forbedring af visse datatyper. Ikke mindst er der produceret en landsdækkende, detaljeret, digital højdemodel fra Kort- og Matrikelstyrelsen. På grund af en højdeopløsning på 10 cm giver denne model en klart forbedret mulighed for fortolkning af landskabet. Dette bliver især tydeligt, når højdemodellen kombineres med andre data.

Et andet nyt datasæt, som er blevet anvendt i forbindelse med projektet, er et digitalt kort, der viser landskabsformer. Kortet er produceret af De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland, GEUS og kan opfattes som en digital afløsning af det meget anvendte landskabskort af Per Smed. Det er

udviklet til at kunne anvendes i en skala på 1:100 000 og kortet er dermed umiddelbart anvendeligt i forbindelse med de andre kort, som indgår i metoden, f.eks. jordtypekort.

En mere enkel proces

Projektet har primært resulteret i en mere overskuelig og samtidig mere enkel metode, som i højere grad end tidligere er tilpasset kommunernes arbejdsform og -proces. Ansvar for denne forbedring skyldes i høj grad engagementet fra kommunerne kombineret med det gode samarbejde mellem de seks kommuner, By- og Landskabsstyrelsen, KL samt Skov og Landskab. De forskellige justeringer ændrer ikke radikalt ved metoden, men bevirker, at den er blevet mere overskuelig, og at den nu i højere grad end tidligere er tilpasset kommunernes behov. Anvendelsen af de nye datatyper gør, at den indledende naturgeografiske analyse og kortlægning er blevet mere enkel og intuitiv. Samtidig har erfaringerne vist, at metoden er egnet til anvendelse på forskellige niveauer. Den kan bruges dels fladedækkende for hele kommunen, dels for delområder i forbindelse med enkeltsagsbehandling.

Ole Hjorth Caspersen, Skov og Landskab

Christina Føns, KL

Anette Ginsbak, By- og Landskabsstyrelsen

Litteratur:

Vejledning om landskabet i kommuneplanlægningen. Miljøministeriet 2007.

Apropos – Landskabskaraktermetoden og byudvikling. Miljøministeriet 2008.